DAVVIRIIKKAT

– *nannosat ja eambbo ruoná ovttas*

NORGGA OVDAGODDE-PROGRÁMMA 2022

Davviriikkaid ministtarráđđi

SISDOALLU

DEARVVUOĐAT STÁHTAMINISTARIS JA OVTTASBARGOMINISTARIS 3

RUONÁ DAVVIRIIKKAT 4

GILVONÁVCCALAŠ DAVVIRIIKKAT 6

SOSIÁLALAČČAT GUODDEVAŠ DAVVIRIIKKAT 8

MIN VIŠUVDNA 2030 10

Dát preanttus lea maid web-hápmásaš online-veršuvnnas:
https://pub.norden.org/politiknord2021-744/

DEARVVUOĐAT STÁHTAMINISTARIS JA OVTTASBARGOMINISTARIS

Davviriikkalaš searvevuohta lea áidnalunddot. Mis leat oktasaš vuođđoárvvut ja mis lea luohttámuš guhtet guimmiidasamet. Logijagiid lagaš fátmmasteapmi ja ovttasbargu leat čájehan ahte davviriikkat leat nannosabbot ovttas go sierra, vel heahtediliid áiggi ge. Riikkaidgaskasaš oktavuođas mii leat guhtet guimmiideamet lagamus ustibat ja doaibmaguoimmit.

Koronapandemiija lea čuohcan midjiide buohkaide. Muhto mii leat ovdáneamen fas rabas Davviriikan mas mii sáhttit nannet oktavuođaid mátkkoštettiin, barggadettiin ja deaivvadettiin. Mii áigut ain ovddos guvlui oahppat guhtet guimmiineamet.

Min oktasaš davviriikkalaš áigumuš lea šaddat máilmmi ovddimussan nuppástuhttima, gilvonávcca ja guoddevašvuođa hárrái. Ovttas mii galgat leat ovddasmanni regiovdnan riikkaidgaskasačča t ja váikkuhit dasa ahte máilmmiservodat ollašuhttá ON guoddevašvuođa ulbmiliid. Danne lea davviriikkalaš ovttasbargu dehálaš ii dušše min iežamet regiovdnii, muhto maiddái Eurohpái ja máilbmái.

Seammás fertet mii čoavdit stuorra nuppástuhttindárbbuid. Máilbmi lea rievdamin, dálkkádatkriisa áitá min bahás fáhkkatlačča t. Min dálá válljemat váikkuhit min iežamet ja boahttevaš buolvvaide. Višuvdna 2030 lea min oktasaš plána dasa mo Davviriikkat galget dustet iežaset ovddasvástádusaid. Višuvnna ulbmil lea ahte Davviriikkat galget šaddat máilmmi guoddevačča mus regiovdnan ja dehálaš veahkkin juksan dihtii dálkkádatulbmiliid Pariisa-soahpamuša vuođul ja vel šaddat Eurohpá ruoná áŋgiruššin. Višuvdna 2030 ja EU dálkkádatplána jahkái 2030 guktot čielgasit čujuhit man guvlui mii galgat bargat.

Norgga ovdagoddi Davviriikkaid ministtarráđis áigu ollásit čalmmustahttit golbma vuoruhuvvon suorggi: **ruoná, gilvonávccalaš ja sosiálalačča t guoddevaš Davviriikkat**. Mii áigut čavget barggu višuvnnain, váikkuhit johtileabbo ruoná nuppástuhttimii ja fuolahit ahte ministtarráđđi bargá beaktilit. Ovttas mii áigut hukset nannosat ja eambbo ruoná Davviriikkaid.

Mii vuorddašit iluin ovttasbarggu jagi 2022!

Stáhtaministtar Jonas Gahr Støre ja ovttasbargoministtar Anne Beathe Tvinnereim
Govva: NTB Gulahallan / Stáhtaministara kantuvra

RUONÁ DAVVIRIIKKAT

Dálkkádat- ja birashástalusat gullet daid deháleamos bargamušaid searvái maid mii fertet čoavdit áiggisteamet. Lieggasat temperatuvra, eanet hui garra dálkkit ja geahnohuvvan ekovuogádat áitá billidit ieš min eallinvuođu ja áitá min boahttevaš dearvvašvuođa, buorredilálašvuođa, oadjebasvuođa ja ahtanuššama.

Guoddevaš ovdáneapmi gáibida ahte mii nákcet oaidnit ollisvuođa ja ahte mii gávdnat oktasaš čovdosiid. Norgga ovdagoddedoaibma lokte oidnosii dálkkádaga ja luonddu gittalas oktavuođa, geahpeda luonddušláddjivuođa massima ja **čuvge mo luondduvuđot čovdosat doibmet veahkkin ruoná nuppástuhttimis**.

Norgga ovdagoddi áigu čalmmustit **ruoná nuppástuhttima leavttu**. Ráđđehusat, dutkanbirrasat, industriija ja siviilaservodat fertejit doaibmat veahkkálagaid. Davviriikkalaš ovttasbarggu bokte mis lea buoret vejolašvuohta gávnnahit mat leat deháleamos ovddidanfámut, proseassat ja doaibmabijut jođálmahttin dihtii nuppástuhttima leavttu. Dálkkádatgássaid luoitimiid johtileamos geahpádus ja ođđa teknologalaš čovdosiid hutkan lea áibbas dárbbašlaš čađahit. Riikkaidgaskasaččat áigot Davviriikkat oaččohit áigái dakkár ovttasbarggu mii dagaha positiiva ovdáneami máŋgga riikka gaskasaš ovttasbarggus oppalačča t, ja riikkaidgaskasaš biras- ja dálkkádatovttasbarggus erenoamážit.

Riddu ja mearra addá Davviriikkaide ealáhusaid, bargosajiid, borramušsihkkarvuođa ja ealiheami, kultuvrralaš identitehta ja ássama. Mearas lea stuorra mearkkašupmi eatnanspáppa dálkkádatmuddemii, muhto dat lea seammás hearki iešguđet váikkuhusaide, dálkkádatrievdamiidda ja luonddušláddjivuođa massimiidda. Alladássepanála guoddevaš mearrahálddašeami várás lea gieskat buktán ovdan iežas rávvagiid guoddevaš mearrahálddašeami várás,

Davviriikkat leat bures diláiduvvan nuppástuhttit iežaset ruonábun.

ja dan ala galgá bargojuvvot ahte dat čuovvuluvvojit. Norga áigu iežas ovdagotti áiggi geahččalit nannet davviriikkalaš áŋgiruššama guoddevaš mearrahálddašemiin. Mii áigut árvvoštallat leat go Nuortameara vásáhusat dakkárat mat movttiidahtášedje ovttasbarggu nanosmahttima birrasa ja guoddevašvuođa birra Skagerakas. Bargu ON mearradutkanlogijagi ja ON ealihanlogijagi hárrái, ja vel bargu ovddidan dihtii mearraborramušaid ja guoddevaš borramušvuogádagaid leat guoddevašvuođa ulbmiliid ja višuvnna njuolggo čuovvuleapmi, ja dat galget čuovvuluvvot ovdagoddebarggu oassin.

Mearrafievrrádus lea dehálaš Davviriikkain. Ruoná nuppástuhttin lea lunddolaš ovttasbargosuorgi mii sáhttá nannet Davviriikkaid gilvonávcca sihke máilmmiviidosačča ja EU:s. Norgga ovdagoddedoaibma áigu čuovvulit dán barggu, erenoamážit áigumušain **ráhkadit geaidnokártta áibmuiluoittekeahtes boaldámuša várás.** Áibmuiluoittekeahtes boaldámušaid atnui váldin lea mearrideaddji dehálaš jus galggaš leat vejolaš juksat ON riikkaidgaskasaš mearrajohtalusorganisašuvnna, IMO, áibmuiluoitinulbmiliid. Dat lea maid dehálaš EU-barggus geahpedit mearrajohtalusa.

Norgga ovdagoddi áigu ovddidit viidáseappot Davviriikkaid áigumušaid **guoddevaš sirkulára ekonomiija** várás. Ođđa čovdosat, teknologiijaovddideapmi ja Davviriikkaid rádjarasttideaddji ovttasbargu, suorggit ja ealáhusat šaddet leat dehálaččat. Go davviriikat leat máilmmis okta dain eanemusat gelbbolaš, hutkás, digitaliserejuvvon regiovnnain, de dat sáhttá veahkkin ovddidit márkaniid sirkulára buktagiid, ávdnasiid ja resurssaid várás. Mii fertet ovttas fuolahit sirkulára ekonomiija mirkkohis birrajohtima main nu unnán go vejolaš manná duššás.

Biologalaš resurssat eatnamis, mearragáttis ja mearas leat vuođđun ealáhusdoibmii eana- ja meahccedoalus, guolástusas ja mearradoalus, ja danne maiddái barggaheapmái ja ássamii miehtá Davviriikkaid. Dát resursavuođđu lea dehálaš lágidan dihtii davviriikkalaš álbmogii dearvvašlaš ja álbmás biepmu ja dat addá maid mearkkašahtti eksporta boađuid. Dasto dat váikkuha sirkulára ekonomiijii. Biologalaš resurssat šaddet leat mearrideaddji dehálaččat molsumii fossiila ekonomiijas bioekonomiijii, ja danne galgá **alit ja ruoná bioekonomiija guoddevaš geavaheapmi** vuoruhuvvot Norgga ovdagotti áiggi.

Davviriikkalaš energiijaovttasbargu šaddá leat ruoná nuppástuhttinbarggu dehálaš oassin. Davviriikkain lea eanemusat integrerejuvvon regionála energiijaovttasbargu máilmmis, ja Davviriikkat leat riikkaidgaskasaččat njunnošis ruoná energiijačovdosiid ovddideamis. Norgga ovdagoddi áigu bargat dan ovdii ahte davviriikkat ovttas **ovddidit nu lagaš energiijaovttasbarggu go vejolaš**, ja ahte riikkat ovttas barget ovddidan dihtii teknologalaš čovdosiid EU "Fit for 55"-álgaga oassin.

GILVONÁVCCALAŠ DAVVIRIIKKAT

Davviriikkat leat bures diláiduvvan nuppástuhttima várás rievdat eanet ruonán, geavahit eanet digitála čovdosiid ja šaddat eanet gilvonávccalažžan. Min áidnalunddot davviriikkalaš bargomárkanmálle váikkuha nannosit dasa. Oktasaš davviriikkalaš bargomárkan lea vuođđogeađgin davviriikkalaš ovttasbarggus.

Pandemiija lea čuohcan garrasit máilmmiekonomiijii, ja dagahan stuorra deattu ealáhuseallimii. Bargosajit leat jávkan. Árvoháhkan ja dássidis juohkáseapmi sihkkarastojuvvo buoremusat go nu ollugat go vejolaš leat barggus. Muhto fátmmasteaddji ekonomiija ođđasit ásaheapmi ja viidáseappot ovddideapmi gáibida mearkkašahtti rahčamuša.

Ekonomiija guhkesáiggi ahtanuššannávccat sorjájit das ahte mii lihkostuvvat guoddevaš buvttademiin ja geavahemiin. Norgga ovdagoddi áigu dán ovttasbarggu geavahit ávkin ásahan dihtii dakkár **nana davviriikkalaš ealáhuseallima ja bargomárkana** mat nagodit dustet ođđa heahtediliid.

Vuolábealde leat muhtun dehálaš vuoruheamit mat galget leat mielde nannemin davviriikkalaš gilvonávccaid pandemiija maŋŋá:

Višuvdna 2030 geažil lea dárbu **nannet fievrrádusovttasbarggu** ain eanet. Norgga ovdagoddi áiggošii ásahit oktilis ja konkrehta davviriikkalaš fievrrádusovttasbarggu.

Digitála infrastruktuvra (e-infrastruktuvra) lea vuođđoeaktun dasa ahte mii sáhttit geavahit teknologiijaovddideami vejolašvuođaid. Dakkár infrastruktuvra lea maid dehálaš reaidun dasa ahte mii sáhttit dustet dieđalaš ja servodatlaš hástalusaid ruoná nuppástuhttima oktavuođas.

Oahpahusa, bargoeallima ja bálvalusaid digitaliseren lea maid johtilit ovdáneamen. Das vulget ođđa vejolašvuođat Davviriikkaid gávpogiidda ja giliide, mat buot dárbbašit geasuhit gelbbolašvuođaid ja ođđa fitnodagaid.

Davviriikkat leat bures diláiduvvn nuppástuhttima várás rievdat eanet ruonán, geavahit eanet digitála čovdosiid ja šaddat eanet gilvonávccalažžan.

Eallinagioahppa ja digitála gelbbolašvuohta leat guoskevaš fáttát buot davviriikkain. Davviriikkain leat oktasaš hástalusat ja vejolašvuođat eanet digitaliserema ja bargoeallima johtilat rievdantávtta oktavuođas. Dat lea erenomáš guoskevaš ruoná nuppástuhttimii mii dárbbaša ođđa máhtu.

Veahkkin ruoná nuppástuhttimii áigu Norgga ovdagoddi evttohit **dáhtaovddideami ja -lonohallama ja digitála bálvalusaid geavaheami** Davviriikkaid riikkarájáid rastá. Mii áigut maiddái joatkit dehálaš, oktasaš áŋgiruššamiid ovddidan dihtii 5G ásaheami, etihkalaš ja ovddasvásttolaš dahkointelligeanssa ja barggu dáhtaid juogademiin Davviriikkain.

Pandemiija lea dagahan **dearvvašvuođadáhtaid beaktilis lonohallama** eanet guoskevažžan. Mii dárbbašit johtilit juogadit dieđuid njoammudávddaid, dikšuma, goziheami ja bohtosiid birra. Dehálaš lea maid leamaš dievasmahttit klinihkalaš dutkamiid registariid áidnalunddot dearvvašvuođadáhtaiguin gádjun dihtii heakkaid ja dearvvašvuođa. Norgga ovdagoddi áigu láhčit dilálašvuođaid **dáhtavuđot dutkamii ja innovašuvdnii** nannen dihtii Davviriikkaid njunušregiovdnan dearvvašvuođateknologiija ja ođđa dikšuma ovddideami várás.

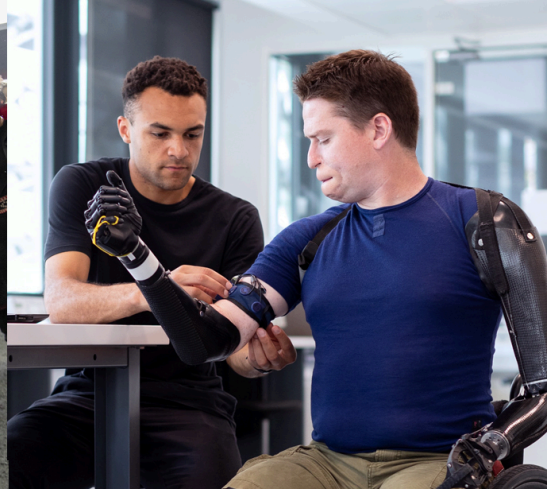

SOSIÁLALAČČAT GUODDEVAŠ DAVVIRIIKKAT

Davviriikkalaš čálgomálle lea Davviriikkaid dovdomearka. Davviriikkalaš čálgostáhtas leat hástalusat. Dat leat šaddan eanet gáibideaddjin pandemiija geažil sihke álbmotdearvvašvuođas ja servodateallimis oppalaččat, ja mánáide ja nuoraide erenoamážit. Pandemiija lea čuohcan iešguđet láhkai ja hástalan solidaritehta ja vuoiggalašvuođa.

Ekonomalaš ja sosiála dorvvolašvuohta buriid čálgoortnegiid bokte ii leat dehálaš dušše ovttaskas davviriikkalaš servodatlahttui, muhto maiddái bargoeallima nuppástuhttinnávccaide. Davviriikkaid bargoeallima dovdomearkan lea ahte nissoniid oassálastin lea sullii seammá go albmáid oassálastin, mii ásaha nana čálgostáhtaid. Dat ahte ollugiin lea bargu, dahká čálgoortnegiid eanet guoddevažžan. Eastadan dihtii pandemiija negatiiva váikkuhusaid ja sihkkarastin dihtii sosiála guoddevašvuođa guhkit áiggi vuollái, lea dehálaš ahte mis leat fátmmasteaddji bargoeallin ja doaibmabijut mat searvadit bargoeallima rašis joavkkuid.

Go olbmot leat bargoeallima olggobealde, de das leat hui stuorra váikkuhusat sihke ovttaskassii ja servodahkii. Norgga ovdagoddi áigu viidáseappot hábmet Davviriikkaid bargoeallima. Mii háliidit nannet máhtu dakkár doaibmabijuid birra mat váikkuhit dasa ahte **eanebut searvaduvvojit bargo- ja servodateallimii, erenoamážit nuorat mat gullet rašis joavkkuide.**

Dearvvašvuođageargusvuohta lea dehálaš oassi davviriikkalaš ovttasbarggus ja lea šaddan deháleabbon pandemiija geažil. Seammás eai sáhte Davviriikkat okto čoavdit buot daid hástalusaid mat riikkain leat dan ektui ahte leat buorebut ráhkkanan dustet boahtteáiggi dearvvašvuođaheahtediliid. Davviriikkalaš ovttasbarggus leat árvvolaš vásáhusat mat sáhttet geavahuvvot EU dálá álgagiiguin nannejuvvon dearvvašvuođageargusvuođa oktavuođas. Norgga ovdagoddi áigu maid

Davviriikkat leat bures diláiduvvan dasa ahte mii šaddat nuppástahttojuvvot sosiálalačča guoddevažžan.

joatkit Suoma gearggusvuođabarggu, earret eará **ovttasbarggu heahtedillegieđahallamiin ja váráiduhttinsihkkarvuođain**.

Dakkár áiggi go rihkolašvuohta leavvá eanet ja eanet digitála lanjas, čuožžilit ođđa čuolbmačilgehusat eastadeami ja vuosttaldeami oktavuođas, seammás go lea áibbas dárbu fuolahit

ovttaskasa riektesihkkarvuođa ja persovdnagáhttema. Norgga ovdagoddi áigu loktet **rihkolašvuođavuosttaldeami ja persovdnagáhttema digitála ovdáneami oktavuođas**.

Dan ektui go dásseárvu ja čálgu leat eavttut mat sihkkarastet barggu ja ekonomalaš ahtanuššama, de lea kultuvra ja giella vuođđun min oktasaš árvvuide ja oktasaš davviriikkalaš identitehta ásaheapmái. Kultuvra ja giella čatnet min oktii, ásahit searvevuođa ja oktavuođa Davviriikkaid ráđđehusaid, siviilaservodagaid ja ássiid gaskii. Norgga ovdagoddi áigu **joatkit dehálaš davviriikkalaš giella- ja kulturovttasbarggu**.

Dakkár máilmmis gos riektestáhta ja demokratiija áitojuvvojit eanet ja eanet, ja luohttevašvuohta gaskal ássiid ja mearrideddjiid hedjona eanet ja eanet, lea davviriikkalaš árvooktavuohta mii duddjo guoddevašvuođa, searvadeami, demokratiija, rabasvuođa, sátnefriddjavuohta ja dásseárvu dehálat go goassege ovdal. Dát dárbu čielggai eanet pandemiija áiggi.

Min oktasaš davviriikkalaš árvvut leat dat náhpi mii galgá váikkuhit dasa ahte Davviriikkat šaddet máilmmi eanemus guoddevaš ja fátmmastuvvon regiovdnan ovdal jagi 2030.

Min višuvdna 2030

Gilvonávccalaš Davviriikkat

Ovttas mii áigut ovddidit ruoná ahtanuššama Davviriikkain máhtu, innovašuvnna, mobilitehta ja digitála integrerema vuođul.

Ruoná Davviriikkat

Ovttas mii áigut ovddidit ruoná nuppástuhttima iežamet servodagain ja oaččuhit karbonaneutrálavuođa ja guoddevaš sirkulára ja biovuđot ekonomiija.

Sosiálalaččat guoddevaš Davviriikkat

Ovttas mii áigut ovddidit fátmmasteaddji, dásseárvosaš ja jotkkolaš regiovnna oktasaš árvvuiguin ja nannejuvvon kulturlonohallamiin ja čálgguin.

Dán prentosa birra

DAVVIRIIKKAT – nannosat ja eambbo ruoná ovttas
Norgga ovdagoddeprográmma 2022
Davviriikkaid ministtarráđđi

PolitikNord 2021:744
ISBN 978-92-893-7137-7 PDF
ISBN 978-92-893-7138-4 ONLINE
http://dx.doi.org/10.6027/politiknord2021-744

Almmuhuvvon 23.11.2021

© Davviriikkaid ministtarráđđi 2021

Olgguldashápmi: Louise Jeppesen

Govva: Johnér **Ruoná Davviriikkat:** Johnér, Einar Aslaksen/Pudder Agency, Unsplash.com
Gilvonávccalaš Davviriikkat: Unsplash.com, Brand Norway, Lise Josdal
Gilvonávccalaš Davviriikkat: Unsplash.com, Håkon Sandmo Karlsen, Unsplash.com

Davviriikkaid ovttasbargu

Davviriikkaid ovttasbargu lea okta máilmmi viidámus guvllolaš ovttasbargohámiin. Ovttasbarggu birii gullet Islánda, Norga, Ruoŧta, Suoma ja Dánmárku sihke Álánda, Fearasullot ja Ruonáeana.

Davviriikkalaš ovttasbargu dahkko politihka, ekonomiija ja kultuvrra surggiin dehálaš oassin eurohpálaš ja riikkaidgaskasaš ovttasbarggus. Davviriikkaid ovttasbarggu mihttomearrin lea nana Davviguovlu nana Eurohpás.

Davviriikalaš ovttasbargu figgá nannet davviriikalaš ja guvllolaš ovdduid ja árvvuid globála máilmmis. Riikkaid oktasaš árvvut nannejit bealisteaset Davviguovllu sajádaga oktan máilmmi innovatiivvalaččamus ja gilvvohallannávccaleamos guovlun.

Davviriikkaid ministtarráđđi
Nordens Hus
Ved Stranden 18
DK-1061 Köbenhámman
www.norden.org

Oahpásmuva eará davviriikalaš almmustahttimiidda www.norden.org/publikationer